

2025-10-08**Brottsofferjouren Sverige**

Hammarby fabriksväg 25, 6 tr

120 30 Stockholm

info@brottsofferjouren.sewww.brottsofferjouren.se**Växel:** 08-644 88 00**Brottsofferstöd:** 116 006

Remissvar SOU 2025:66 En straffreform

1. Inledning och sammanfattning

Brottsofferjouren Sverige (BOJ) har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet *En straffreform* (SOU 2025:66). Av tidsmässiga skäl har vi valt att begränsa våra synpunkter till de delar som särskilt berör brottsofferperspektivet.

Vi delar utredningens ambition att skapa ett mer rättvist och förutsebart påföljdssystem, att straffskalorna i högre grad ska motsvara brottens allvar och att straffmätningen systematiseras på ett tydligare sätt.

Samtidigt vill vi med detta remissvar framföra centrala synpunkter och kritik med utgångspunkt i att brottsoffrets ställning och rätt till upprättelse inte får marginaliseras eller föregripas av reformens målsättningar. Nedan redovisar vi både generella och mer konkreta synpunkter.

2. Perspektivet ”brottsoffer” bör stärkas – inte bara introduceras i lagtext

Utredningen föreslår att begreppet *brottsoffer* ska introduceras i lagtexten som en allmän bestämmelse i straffrättens allmänna del. Det är en positiv signal att utredningen uppmärksammar att en lagteknisk framhävning av brottsofferbegreppet bör ske. Men BOJ vill framhålla att en lexikografisk förändring inte i sig garanterar en faktisk förbättring av brottsoffers rättsliga ställning eller inflytande i rättsprocessen. Vi anser att det i samband med införandet av begreppet brottsoffer bör säkerställas att:

- Rättigheter och skyddsåtgärder som redan tillkommer (t.ex. stödinsatser, information, skydd, rätt att höras) tydligare binds till begreppet och att deras tillämpning följs upp.
- Det införs skyldigheter för domstol, åklagare och förvaltande myndigheter att systematiskt beakta brottsofferintressen i processens alla skeden.

- Brottsofferperspektivet involveras i förarbeten, vägledningar och domstolars praxisutveckling, så att begreppet inte blir symboliskt utan får reell verkan.

Om inte den praktiska förankringen stärks, finns risk att införandet av ”brottsoffer” i lagtext blir en retorisk markering utan operativ tyngd.

Brottsofferperspektivet och repressionshöjning

Brottsofferjouren Sverige ser med viss oro på att brottsofferperspektivet i utredningen används som argument för generella straffskärpningar. Att värna brottsoffer handlar inte i första hand om längre straff, utan om erkännande, trygghet, stöd och delaktighet i rättsprocessen. Det finns en risk att brottsofferperspektivet reduceras till ett retoriskt stöd för repressionshöjning utan att detta leder till faktiska förbättringar för de som utsatts. För att stärka brottsoffers ställning krävs åtgärder som förbättrar bemötande, skydd och tillgång till rättigheter – inte enbart höjda straffnivåer.

3. Risk att villkorligt fängelse (i stället för presumption mot fängelse) försvagar incitament för reparation och skadestånd

En av de grundläggande förändringarna i förslaget är att man inför ett system med villkorligt fängelse som ersätter nuvarande presumption mot fängelse samt utmönstrar tidigare påföljder som villkorlig dom och skyddstillsyn.

Ur ett brottsofferperspektiv är vi försiktiga till att överbetona villkorligt fängelse som normalalternativ, eftersom:

- Det finns risk att döma till villkorligt, även i fall där brottsoffret hade kunnat förvänta sig att gärningspersonen avtjänar ett obetingat straff (vilket i praktiken också kan stärka offerkänslan av att brottet inte betraktas som tillräckligt allvarligt).
- Villkorlig påföljd kan, i vissa fall, skapa färre incitament för gärningspersonen att betala skadestånd eller delta i reparativa åtgärder, särskilt om kontrollen och sanktionströskeln är låg.
- Villkorligt fängelse kan riskera att urholka legitimiteten hos rättssystemet ur brottsoffrets synpunkt — särskilt i vålds- eller sexualbrott där brottsoffret ofta har höga krav på samhällelig markering och tydlighet i straffet.

Vi föreslår därför att det i lagtexten inarbetas särskilda bestämmelser som möjliggör kombinationer av villkorligt fängelse + skyldighet till reparation / skadestånd / kontakt

med brottsofferstöd i de fall där brottsoffrets intresse bör väga tungt. Vidare bör domstolar ges starkare stöd (t.ex. särskilda vägledningar) att väga in brottsoffers behov vid val mellan villkorligt och obetingat fängelse.

4. Flerfaldig brottslighet och angrepp på person: vikt att ge fullt genomslag

Utredningen föreslår att en särskild regel för straffvärdesbedömning vid flerfaldig brottslighet införs, med syftet att tillkommande brott får ökat genomslag. Särskilt för brott som riktar sig mot någon persons liv, hälsa eller trygghet föreslås att sådana brott som utgångspunkt ska ges fullt genomslag.

Detta är i linje med vad BOJ länge framhållit: att upprepade övergrepp eller brott mot enskild person inte får "vilas in" i sammanslagning utan måste tydligt märkas ut i straffmätningen ur ett brottsofferperspektiv.

Vi påpekar dock att regelns mer precisa omfattning, undantag och proportionalitetsgränser måste definieras tydligt för att undvika godtycklighet och att domstolar "räddar sig" med undantagsklausuler. Det bör också säkerställas att domstolar har tillgång till tillräcklig information om gärningspersonens brottshistorik, relation till målsägande etc, i den utredning som ligger till grund för domen.

5. Behov av förstärkta stödåtgärder och processrättslig trygghet för brottsoffer

BOJ anser att reformen inte får leda till en försvagning av brottsoffers rättigheter i själva processen. Några områden som vi uppmärksammar särskilt:

- **Rätt att höras:** Vid val av påföljd (t.ex. villkorlig vs obetingad) måste målsägande ges möjlighet att yttra sig om sin inställning till påföljdens lämplighet, särskilt vid vålds- eller sexualbrott.
- **Information och transparens:** Brottsoffer ska systematiskt informeras om vilka påföljder som kan bli aktuella, hur påföljdsval resonerats, och vilka konsekvenser det får för deras rätt till skadestånd och andra ersättningar.
- **Säkra kopplingar mellan straff och skadestånd/reparation:** Det bör övervägas att göra reparativa insatser och skadestånd mer obligatoriska i samband med vissa påföljder, i stället för att utesluta dem till förmån för enklare villkorliga lösningar.
- **Resurser och kapacitet:** En reform som innebär ökad komplexitet i mätningen av straffvärde och fler kombinationslösningar ställer krav på

domstolars, Kriminalvårdens och frivårdens kapacitet. Det behövs extra resurser för att säkerställa att brottsoffers behov inte negligeras i praktiken.

6. Förtydliganden och kritiska synpunkter på specifika delområden

Utöver de övergripande synpunkter som redovisats ovan vill Brottsofferjouren Sverige framföra några mer konkreta kommentarer till vissa delområden i utredningen.

Vistelseförbud och elektronisk övervakning: här ser vi en risk att domstolar i praktiken kan avstå från att besluta om vistelseförbud i fall där sådan åtgärd vore motiverad, om det inte samtidigt finns möjlighet att besluta om elektronisk övervakning. En sådan ordning skulle riskera att försvaga skyddet för brottsoffer, särskilt i situationer med upprepat hot eller förföljelse. Det är därför angeläget att lagstiftningen utformas så att domstolar kan kombinera vistelseförbud med elektronisk övervakning när det är befogat ur skydds- och trygghetssynpunkt, och att tekniska eller administrativa hinder inte får leda till att skyddsåtgärder uteblir.

Straffskalereformen: vi noterar att utredningen föreslår ett stort antal förändringar av straffskalorna, i syfte att uppnå större konsekvens och bättre proportion mellan brottstyper. Detta är i grunden positivt, men Brottsofferjouren Sverige vill framhålla att straffskaleändringar måste prövas noggrant mot proportionalitetsprincipen. Det finns annars en risk att vissa brottsformer får oproportionerligt höjda straff, vilket kan påverka rättssystemets legitimitet och försvåra tillämpningen av reparativa åtgärder. Straffskalorna bör därför utvärderas med särskilt fokus på hur de påverkar brottsoffers möjlighet till upprättelse och ersättning, snarare än enbart i termer av straffrättslig balans.

Ungdomsrabatt och regler för unga lagöverträdare: vi har i tidigare remissyttranden betonat att frågan om ungas straffansvar inte får hanteras på ett sätt som skapar missförstånd eller besvikelse hos brottsoffer. Samtidigt är det viktigt att reformer av ungdomsreduktionen genomförs med nyansering och med hänsyn till proportionalitet. En fullständig slopning riskerar att leda till straffnivåer som inte står i rimlig proportion till gärningspersonens mognad och utveckling. Det är därför önskvärt att lagstiftaren noggrant överväger hur övergångsregler ska utformas, särskilt vid lindrigare brott eller engångsförseelser där brottsoffers intresse av rättvisa inte nödvändigtvis påverkas av gärningspersonens ålder.

Uppföljning och utvärdering: en så genomgripande reform som denna måste följas upp inte bara i fråga om rättssäkerhet och effektivitet, utan även utifrån brottsoffers erfarenheter. Brottsofferjouren Sverige föreslår därför att regeringen säkerställer en särskild extern uppföljning av reformens konsekvenser för brottsoffer. En sådan

uppföljning bör bland annat belysa hur förändringar i påföljdssystemet påverkar brottsoffers upplevelse av rättvisa, trygghet, delaktighet och tillgång till stöd.

7. Slutsats och rekommendationer

Avslutningsvis vill BOJ framhålla att en straffreform måste balansera krav på rättssäkerhet, effektivitet och proportionalitet med de ofta försummade intressen som brottsoffer representerar. Reformen får inte bli så tekniskt inriktad att brottsofferperspektivet reduceras till dekor.

Vi rekommenderar därför att:

1. Införandet av begreppet *brottsoffer* i lagtext stärks med konkreta bestämmelser och skyldigheter, så att det får reell effekt.
2. Villkorligt fängelse inte ses som den dominerande huvudpåföljden utan kombineras med krav på reparation och ansvarstagande i fler fall.
3. Brott mot person och flerfaldiga brott får tydligt genomslag i straffmätningen ur ett offerperspektiv.
4. Brottsoffer ges starkare processrättsliga skydd, särskilt vad gäller att bli hörd, få information och delta i beslut som berör påföljdval.
5. Reformen kompletteras med krav på utvärdering och uppföljning, särskilt med avseende på verksamhetens effekt för brottsoffer.
6. En mer adekvat och gedigen barnkonsekvens- och barnrättsanalys bör göras innan man går vidare med förslagen.

Monica Ekström
Förbundsordförande
monica.ekstrom@boj.se

Ylva Sperling
Generalsekreterare
ylva.sperling@boj.se